

یادداشت برداری از منابع مورد مطالعه

با هم مقاله
پژوهشی
بنویسیم

اشاره

استفاده از منابع، به شما، به عنوان نویسنده مقاله پژوهشی، برای تعریف و تبیین «موضوع اصلی» کمک می‌کند. مطالعه منابع کمکتان می‌کند بتوانید بین ایده‌ها ارتباط جدیدی برقرار کنید. مهم نیست از چه تعداد منبع استفاده می‌کنید، مهم این است که مطالعه محتوای منابع، در استخراج نکات اصلی و تدوین ارتباط بین آن‌ها به شما کمک می‌کند. در این مقاله به موضوع «یادداشت برداری از منابع مورد مطالعه» پرداخته شده است.

کلیدواژه‌ها: مقاله یادداشت برداری، مقاله پژوهشی، نگارش مقاله، پژوهش

خواندن برای جست‌وجو

در بیشتر موارد احساس می‌کنید قادر نیستید یک مطلب را به اجزای آن خرد کنید تا از این طریق بتوانید بخش مورد نیازتان را از آن مطلب استخراج و به طور خلاصه روی کاغذ بنویسید. نگران نباشید. همه پژوهشگران در ابتدا این‌گونه بوده‌اند، اما در نهایت توانسته‌اند از عهده برآیند. تعمق و تأمل روی مطالب مورد مطالعه، به منظور شکل‌دهی به رویکرد مطالعه، برای تدوین مقاله پژوهشی به شما کمک می‌کند. در این باره رهنمودهای زیر می‌تواند برای‌تان

حالا که توانسته‌اید منابع مورد نیاز برای نگارش مقاله پژوهشی را جمع‌آوری کنید، زمان آن فرارسیده است که از محتوای مورد مطالعه، یادداشت‌های مناسبی تهیه کنید. مرتبط بودن، کلیدواژه‌ای است که استفاده از آن به هنگام مطالعه و یادداشت برداری، به شما کمک می‌کند بدانید به هنگام مطالعه یک منبع بر چه بخشی از آن تعمق و آن را تحلیل کنید.

مفید باشد:

- ◆ قبل از اینکه مطالعه خود را شروع کنید، منابع جمع‌آوری شده را براساس سطح درک محتوا، از آسان به دشوار تعیین و مرتب کنید. مروری کلی بر محتوای منبع به عمل آورید تا شناخت اولیه‌ای درباره آن برایتان حاصل شود.
- ◆ به هنگام مطالعه هر منبع، به واقعیت‌ها، عقاید کارشناسان، توضیحات و مثال‌هایی که ایده شما را آشکار می‌کنند، توجه کنید.
- ◆ بحث‌های به عمل آمده در مورد موضوع خودتان را یادداشت کنید. روی جنبه‌های متفاوت موضوع مورد بررسی متمرکز شوید. این کار برای اعتباربخشی به موضوع اصلی به شما کمک می‌کند.
- ◆ قبل از اینکه خلاصه مطلب خوانده شده را روی کاغذ ثبت کنید، ابتدا کل مطلب را به دقت تا پایان مطالعه کنید. سپس شروع به یادداشت‌برداری کنید. این کار به شما کمک می‌کند در ذهنتان، بر پایه مطالب خوانده شده، تصویر جامعی از اطلاعات مورد نیاز شکل بگیرد.

یادداشت‌برداری

به هنگام یادداشت‌برداری، به این نکته توجه کنید که صرفاً از مطالب یا نظراتی یادداشت بردارید که نسبت به سایر نظرات داده شده در منبع مورد مطالعه قدرت تبیینی بیشتری دارند.

در بسیاری موارد، به جای یادداشت‌برداری، به خاطر خلاصه بودن محتوا، می‌توانید کپی مطلب را تهیه کنید و زیر نکته‌های کلیدی خط بکشید یا نموداری مفهومی از مطالب خوانده شده تهیه کنید. اما اگر محتوای مورد مطالعه بسیار گسترده یا پیچیده بود، آن را خلاصه و روی برگه‌های مخصوصی به نام فیش ثبت کنید. البته با فناوری‌ها و نرم‌افزارهای امروزی می‌توانید بسیاری از فیش‌ها را با استفاده از واژه‌پرداز ورد، مطالب را تایپ و آن‌ها را در رایانه نگهداری کنید. در این باره، به کارگیری رهنمودهای زیر سودمند است:

رهنمودهای کلی

- ◆ فیش را برحسب موضوع نام‌گذاری کنید. به این منظور می‌توانید موضوع را در

- گوشه سمت چپ یا راست بالای هر فیش بنویسید.
- ◆ مشخصات کتاب‌شناسی منبع مورد استفاده را روی فیش ثبت کنید.
- ◆ هر فیش را به نوشتن یک مطلب اختصاص دهید و در صورتی که مطلب طولانی بود، ادامه آن را روی فیش دیگری بنویسید و آن را به فیش قبلی وصل کنید.
- ◆ در صورتی که محتوای فیش طولانی است، اطلاعات غیرمفید یا ضروری را از آن حذف یا محتوای آن را به طور فشرده‌تر ثبت کنید.
- ◆ نقل‌قول‌های مستقیم را با استفاده از گیومه « » روی فیش مشخص کنید.
- ◆ نقطه نظرات شخصی خود را روی فیش‌ها بنویسید؛ به طوری که از متن اصلی مجزا باشد. فایده این کار در این است که به هنگام به کارگیری مطالب مذکور، به شما یادآوری می‌کند از محتوای فیش در چه رابطه و چگونه استفاده کنید.
- ◆ منبع و محتوای فیش‌ها را دوباره بررسی کنید تا از درج صحیح آن‌ها مطمئن شوید. زیرا بر اثر عجله کردن در فیش‌برداری، خطاهای نوشتاری زیادی اتفاق می‌افتند و این بررسی مانع از آن‌ها خواهد شد.

تعمق و تأمل
روی مطالب مورد
مطالعه، به منظور
شکل‌دهی به
رویکرد مطالعه،
برای تدوین
مقاله پژوهشی
به شما کمک
می‌کند

هنگام خلاصه کردن متن اصلی، نباید در پیام‌های اصلی آن دست برد و آن‌ها را تحریف کرد

روش‌های یادداشت‌برداری

سه روش اصلی برای یادداشت‌برداری وجود دارد که عبارت‌اند از:

۱. نقل قول‌های مستقیم
۲. خلاصه‌نویسی (نقل قول‌های غیرمستقیم)
۳. تأویل و تفسیر کردن

الف) نقل قول‌های مستقیم

به نوشتن عین مطالب خوانده شده، بدون هیچ تعبیر و تفسیری، نقل قول مستقیم می‌گویند. در فیش‌برداری هم، حتی در صورت وجود غلط املایی، عین همان نوشته را روی فیش می‌نویسند. البته ضرورت دارد شما املای درست لغت را درج کنید. در ضمن، با گذاشتن علامت گیومه «» در دو طرف متن یا جمله نوشته شده، مستقیم بودن نقل قول مشخص می‌شود.

به یاد داشته باشید، نقل قول‌های مستقیم نباید خیلی طولانی باشند، زیرا در این صورت نمی‌توانند برای نگارش یک مقاله پژوهشی مفید واقع شوند و به هنگام نیاز، استفاده از آن‌ها در نگارش مقاله به دشواری صورت می‌گیرد. از سوی دیگر، خواندن نقل قول‌های طولانی، خسته‌کننده و رخوت‌برانگیز است و این طولانی بودن از کیفیت مقاله پژوهشی می‌کاهد. بنابراین، بهتر است مطالب را به طور غیرمستقیم در فیش‌ها ثبت و سپس برای نگارش مقاله پژوهشی از آن‌ها استفاده کنید. موارد زیر را می‌توانید به طور مستقیم نقل کنید:

- ◆ ایده‌های اصلی نویسنده متن
- ◆ پیام‌های اصلی متن همراه با تعبیر و تفسیرهای به عمل آمده درباره آن
- ◆ عقاید کارشناسان در مورد پدیده مورد مطالعه
- ◆ عقاید یک نویسنده مشهور و برجسته

ب) خلاصه‌نویسی

خلاصه‌نویسی نسخه کوچک شده متن اصلی است که پیام‌های اصلی نویسنده آن را شامل می‌شود. همیشه باید از دقت و صحت خلاصه

نوشته شده مطمئن شوید. در واقع، به هنگام خلاصه کردن متن اصلی، نباید در پیام‌های اصلی آن دست برد و آن‌ها را تحریف کرد. چه مواردی را باید خلاصه‌نویسی کرد؟

- ◆ نظرات نویسنده
- ◆ تفسیرها و توضیحات نویسنده
- ◆ ارزشیابی‌ها یا قضاوت‌های به عمل آمده
- ◆ پیشینه اطلاعاتی ارائه شده در منبع مورد مطالعه
- ◆ طرز فکر یا نحوه قضاوت نویسنده

پ) تأویل و تفسیر

تأویل و تفسیر عبارت است از تکرار جملات یا لغات و اصطلاحات اصلی متن، همراه با توضیح، به منظور تفهیم بیشتر مطلب. غالباً شامل مثال‌ها و توضیحاتی از یک نقل قول می‌شود. تأویل و تفسیر می‌تواند از آنچه نویسنده مطلب در منبع ارائه کرده است، بسیار بیشتر، گاهی همان اندازه، یا خلاصه‌تر باشد.

تأویل و تفسیر سخت‌ترین شکل یادداشت‌برداری از مطالبی است که از یک منبع می‌آوریم. شما باید نقل قول مستقیم نیاورید و برعکس، مطالب خوانده شده را بسط و تشریح کنید؛ به طوری که پیام اصلی نویسنده مطلب حفظ شود. در این باره باید موارد زیر را تأویل و تفسیر کنید:

- ◆ بدفهمی‌های نویسنده در نگارش مطالب منبع مورد مطالعه که باید نقد و بررسی شود.
- ◆ اطلاعاتی که مهم هستند، اما بسیار طولانی‌اند و درج آن‌ها در مقاله پژوهشی از کیفیت مقاله می‌کاهد.

بنابراین، می‌توان با تأویل و تفسیر از حجم آن کاست و پیام اصلی را منتقل کرد. بعد از انجام یادداشت‌برداری، به شرحی که از نظر گذشت، حالا آماده هستید بر پایه فیش‌های تهیه شده که اطلاعات مورد نیاز برای نگارش مقاله پژوهشی را شامل می‌شوند، برای نگارش مقاله پژوهشی اقدام کنید.

* منبع

1. Rozakis, Lavrie. (2007). Writing great research papers. USA. McGraw - Hill Companies, Inc.